

Ronde tafel: het bespreekbaar maken van (stoppen met) roken in het sociaal domein

Hoe maak je stoppen met roken bespreekbaar binnen het sociaal domein? Waar liggen kansen? Bestuurders binnen het sociaal domein gingen met elkaar het gesprek aan. Conclusie: doordat sociaal werkers goed weten wat er speelt in het leven van hun cliënten, kunnen zij een belangrijke rol spelen.

Ga het gesprek aan

Geitenwollen sokken en een sjekkie in de mond? Dit beeld van een sociaal werker is achterhaald. Of toch niet? In het werkveld gaan er nog steeds enkele stemmen op dat het voor een goede band met bijvoorbeeld jongeren werkt om samen met hen een sigaret op te steken. De bestuurders aan tafel vinden dat het tijd is om daar verandering in te brengen. Samen met de cliënt een sigaret roken is niet meer van deze tijd. Sterker nog: er is juist een belangrijke rol weggelegd voor sociaal werkers om (stoppen met) roken bespreekbaar te maken.

Aansluiten bij de doelgroep

Sociaal werkers kennen hun doelgroep en weten wat er in diens leven speelt. Waar de arts meestal focust op de fysieke klachten van roken, kan de sociaal werker de tijd nemen om te mee te voelen met de cliënt, nagaan waar de pijnpunten liggen en vervolgens in gesprek gaan over roken. Niet oordelend, maar vragend: ‘Mag ik het met je over roken hebben? Wat betekent roken voor jou?’ De focus ligt op de mentale en sociale ‘laag in de verslaving’. Een warme doorverwijzing naar stoppen met rokenzorg is vervolgens belangrijk. Ook is van belang dat de arts of stoppen met roken-coach kijkt of er naast de tabaksverslaving nog andere problemen spelen, zodat een sociaal werker dit kan oppakken. Denk hierbij aan schulden, slechte woonomstandigheden, zorgen om familie en stress.

Praten over roken

In het sociaal werk zit veel potentie om stoppen met roken in de wijk voor kwetsbare mensen te verbeteren. Sociaal werkers kijken met name naar welbevinden en hoe ze de cliënt verder kunnen helpen. Ze hebben ervaring om verbinding te maken met kwetsbare mensen en om hen te activeren. Zij zijn vaardig in motiverende gespreksvoering en in groepswerk. Belangrijk is dat ze niet loslaten en vertrouwen houden in mensen. Zij zien mensen zoals ze zijn en blijven naast ze staan. Roken is niet altijd het thema dat als eerste opkomt als de sociaal werkers bij mensen thuis zijn. Mensen hebben wellicht financiële zorgen die de prioriteit krijgen. Bekend is dat je door stress minder goed kan nadenken over je levenskeuzes. Daarom is het van belang dat roken als gespreksonderwerp op het vizier blijft van de welzijnswerker. Een positieve benadering is ook erg belangrijk. Sociaal werker Els Annegarn: *“Je moet aansluiten bij iemands werkelijkheid en wat hen bezighoudt, welke problemen zij op dat moment hebben. Dan kan je alle onderwerpen op tafel laten komen. Door de kleinere successen te benoemen, behoed je mensen voor een gevoel van falen als het stoppen met roken nog niet naar wens gaat. Zo behouden ze hun zelfvertrouwen en blijven ze geloven in hun eigen krachten.”*

Rol van de schuldhelpverlener

Bij de schuldhelpverlening het gesprek voeren over roken blijkt nog best lastig. Dat komt door de situatie waarin mensen op dat moment zitten en hoe de verhouding is tot de schuldhelpverlener. Wanneer mensen bij de schuldhelpverlening komen, kunnen ze het gevoel krijgen dat ze alle vormen van zelfregie verliezen en dat alles van ze wordt afgepakt. Tegelijkertijd is roken een kostenpost die zichtbaar is op de lijst met uitgaven (een gezin met twee zware rokers kan 5.000 euro per jaar hierop besparen) en dus een belangrijk

gespreksonderwerp. Mensen moeten er wel voor open staan. Training over hoe je het gesprek kunt aangaan over roken kan hulpverleners helpen.

Ondersteuning vanuit gemeenten

Er is veel verschil in de aanpak en ondersteuning vanuit gemeenten in het faciliteren van stoppen met roken-zorg. Vanuit de ene gemeente wordt er veel steun ervaren, maar de andere is er minder mee bezig. Dit blijkt ook uit [onderzoek](#): slechts 7% van gemeenten faciliteert stoppen met rokeninterventies voor inwoners, 18% doet dit in beperkte mate. De stoppen met roken-zorg voor de client zelf wordt vergoed door de zorgverzekeraar (zonder aanspraak op eigen risico) en kan bij de huisarts of stoppen met roken-coach (zie ikstopnu.nl). Voor gemeenten ligt er een rol om de toeleiding naar de stoppen met roken-zorg te ondersteunen. Maar niet iedere gemeente pakt deze rol op. Ook de verwijzing van de arts naar sociaal werk kan soepeler. Er zijn belemmeringen vanuit het stelsel met verschillende wetten en bijbehorende financieringsstromen. Verbeteringen hierin zijn nodig om de hulp beter te laten aansluiten bij de leefwereld van mensen.

Best practices

Ook bestuurders die het goede voorbeeld geven zijn onmisbaar. Als werkgever moet je zelf stappen ondernemen en keuzes maken. Zo zijn inmiddels alle locaties van de Tintengroep (160 locaties en ongeveer 650 sociaal werkers) volledig rookvrij. Niet roken op de werkvloer is de norm, ook niet bij een huisbezoek. Dat straalt uit naar de sociaal werker die een voorbeeldfunctie heeft, bijvoorbeeld voor jongeren. De organisatie van Els Annegarn (Doras) geeft ruimte om te innoveren en voor eigen initiatieven van werknemers. *"Ik ben gewoon begonnen"*, aldus Els. Zij zag de vraag om te stoppen met roken vanuit de wijk en is een inloopgroep zonder extra financiering gestart. Deze groep bleef doorgaan tijdens de lockdown, wat mensen houvast bood. Iedereen die met die groep meedeed, is gestopt met roken.

Het verschil maken

Op dit moment rookt één op de vijf volwassenen. Veel hoger opgeleiden zijn al gestopt. Mensen die lager opgeleid zijn of een lager inkomen hebben, roken vaker. Vergeleken met 20,7% dagelijks rokers bij lager opgeleiden roken er bij hoger opgeleiden 8,2%. De kloof in gezonde levensjaren neemt toe. Corona helpt daar niet bij: veel rokers zijn zelfs meer gaan roken. De meeste rokers willen eigenlijk stoppen, maar het is lastig om deze stap te zetten. Zeker als je ook met andere problemen te maken hebt. Stoppen met roken-zorg dichtbij mensen in de wijk en een systematische toeleiding vanuit verschillende professionals maakt een belangrijk verschil. Kortom: de sociaal werker heeft een belangrijke rol om bij de belevingswereld van de cliënten aan te sluiten en samen met hen stappen te gaan nemen op het gebied van stoppen met roken.

Op initiatief van de [Coalitie Iedereen Rookvrij](#) kwamen bestuurders uit het sociaal domein Lex Staal (Sociaal Werk Nederland), Geert van Dijk (NVVK), Johan Brongers (Tintengroep), Jan Laurier en Jan Willem Bruins (beide BPSW), op 14 februari 2022 samen om het gesprek over stoppen met roken aan te gaan en te kijken welke kansen er liggen binnen het sociaal domein. Esther Croes (Trimbos-instituut), Wanda de Kanter (Stichting Rookpreventie Jeugd) en Els Annegarn (welzijnswerker Doras) voorzagen hen van input.

Verslag door Jessica Baars (Gezondheidsfondsen voor Rookvrij, lid Coalitie Iedereen Rookvrij), met dank aan Sara Dzafic (Stagiaire, Gezondheidsfondsen voor Rookvrij). Dank aan alle betrokkenen: genodigden, toehoorders en gespreksleider Esther van der Voort.

Bekijk [hier](#) het visuele verslag van de bijeenkomst.

